

186. Perjantaina 15 päivänä helmikuuta 1991

kello 17.10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ehdotukset eräiden lakiehdotusten jättämisestä lepäämään:

1) Ehdotus laiksi poliisin hallinnosta 6684
Hallituksen esitys n:o 221
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö
n:o 42
Suuren valiokunnan mietintö n:o 343

2) Ehdotus laiksi Kyrönjoen erityis-
suojelusta 6685
Hallituksen esitys n:o 34
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö
n:o 43
Suuren valiokunnan mietintö n:o 344

3) Ehdotukset laeiksi eräiden kun-
nan ympäristönsuojelulautakuntaa, ter-
veyslautakuntaa ja rakennuslautakun-
taa koskevien säännösten muuttamisesta 6686
Hallituksen esitys n:o 295
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö
n:o 46
Suuren valiokunnan mietintö n:o 347

4) Ehdotus laiksi valtion paikallis-
hallinnon kehittämisen perusteista 6687
Hallituksen esitys n:o 100
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö
n:o 47
Suuren valiokunnan mietintö n:o 348

Ainoa käsittely:

5) Kertomus hallituksen toimenpi-
teistä vuonna 1989 6688

Siv. Mainittu kertomus (K n:o 10)
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o
14
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 35

Esitellään:

6) Ed. Savelan lakialoite n:o 148
laiksi maakaaren 1 luvun 3 §:n muut-
tamisesta 6690

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä ole-
viksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelli-
seen täysistuntoon.

Ilmoitusasia:

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskun-
nalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapu-
neet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot
748 ja 756. Nämä kysymykset vastauksineen
on nyt jaettu monistettuina edustajille ja
otetaan painettuina valtiopäiväasiakirjoihin.

Siv.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi poliisin hallinnosta

Lepäämään jättäminen

Hallituksen esitys n:o 221

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 42

Suuren valiokunnan mietintö n:o 343

Puhemies: Viime istunnossa ed. Anttila ed. Aittoniemen kannattamana ehdotti silloin hyväksytyn lakiehdotuksen jättämistä lepäämään. Siitä ehdotuksesta on nyt tehtävä päätös.

Ensin sallitaan keskustelu asiasta ja sen jälkeen toimitetaan äänestys lepäämäänjättämisehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa lepäämäänjättämisehdotusta, on lakiehdotus, sanamuodoltaan sellaisena kuin se on kolmannessa käsittelyssä hyväksytty, jätetty lepäämään ensimmäisiin vaalien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on lepäämäänjättämisehdotus hylätty.

Jos lepäämäänjättämisehdotus hylätään, tehdään päätös perusteluja koskevista ehdotuksista, mutta jos lakiehdotus jää lepäämään, katsotaan perusteluja koskevat ehdotukset rauenneiksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Puhemies: Nyt on äänestettävä lepäämäänjättämisehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka kannattaa ehdotusta, että esillä oleva lakiehdotus, sanamuodoltaan sellaisena kuin se on kolmannessa käsittelyssä hyväksytty, jätetään lepäämään ensimmäisiin vaalien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, äänestää "jaa"; joka ei sitä kannata, äänestää "ei". Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa lepäämäänjättämisehdotusta, on se hyväksytty, mutta muussa tapauksessa on ehdotus hylätty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Aittoniemi, Alaranta, Almgren, Andersson, Anttila, Apukka, Astala, Fred, Hautala, Heikkinen, Helle, Huuhtanen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokinen, Jokiniemi, Juhantalo, Jurva, Jääteemäki, Kankaanniemi, Kauppinen, Kettunen, Kietäväinen, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Kuuskoski-Vikatmaa, Kääriäinen, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, Lehtosaari, P. Lepänen, Löyttyjärvi, Majjala, Mattila, Moilanen, Mäkelä, Mäkipää, Männistö, Nieminen, Pekkarinen, Pelttari, Perho, Pokka, Puska, Riihijärvi, Ryynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Sarapää, Seppänen, Sillanpää, Siuruainen, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tenhiälä, Tennilä, Tähkämaa, Uitto, Wahlström, Vihriälä, Vistbacka, Vähäkangas, Väistö, Väyrynen ja Väänänen.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahonen, Ala-Harja, Alho, Backman, von Bell, Bärlund, Donner, Dromberg, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Hetemäki-Olander, Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Hurskainen, Häkämies, Ikkala, Jaakonsaari, Joenpalo, Jouppila, Junnila, Kalima, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Knuuttila, Kärhä, Lahti-Nuuttila, Laitinen, Lapiolahti, U. Leppänen, Linnainmaa, Louvo, Luttinen, Metsämäki, Miettinen, Muttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mönkäre, Mörttinen, Nordman, Nyby, Nyman, Ollila, Paakkinen, Paavilainen, Paloheimo, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Puhakka, Pulliainen, Puolanne, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Renlund, Rinne, T. Roos, Rusanen, Saarinen, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savolainen, Soininvaara, Särkijärvi, Taina, Taxell, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Valli, Valo, Varpa-suo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Vähänäkki ja Zyskowitz.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ajo, Antvuori, Björklund, Björkstrand, Elo, Halonen, Hämäläinen, Jansson, Joutsensaari, Järvenpää, Järvisalo, Jääskeläinen, Kanerva, Karkinen, Kempainen, Korkia-Aho, M. Lahtinen, Lamminen, Laurila, Lax, Lindroos, Louekoski, Malm, Melin, Niinistö,

Paasio, Pesälä, Puisto, Rehn, Renko, J. Roos, Savela, Skinnari, Suominen, Viinanen, Viljanen, Virolainen ja Vuoristo.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 70 jaa- ja 91 ei-ääntä; poissa 38. (Koneään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt lepäämäänjättämisehdotuksen.

Lakiehdotus jää, sanamuodoltaan sellaisena kuin se on kolmannessa käsittelyssä hyväksytty, lepäämään ensimmäisiin vaalien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Perusteluja koskevat ehdotukset katsotaan rauenneiksi.

2) Ehdotus laiksi Kyrönjoen erityissuojelusta

Lepäämään jättäminen

Hallituksen esitys n:o 34

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 43

Suuren valiokunnan mietintö n:o 344

Puhemies: Viime istunnossa ed. Valli ed. Sillanpään kannattamana ehdotti silloin hyväksytyn lakiehdotuksen jättämistä lepäämään. Siitä ehdotuksesta on nyt tehtävä päätös.

Ensin sallitaan keskustelu asiasta ja sen jälkeen toimitetaan äänestys lepäämäänjättämisehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa lepäämäänjättämisehdotusta, on lakiehdotus, sanamuodoltaan sellaisena kuin se on kolmannessa käsittelyssä hyväksytty, jätetty lepäämään ensimmäisiin vaalien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on lepäämäänjättämisehdotus hylätty.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Puhemies: Nyt on äänestettävä lepäämäänjättämisehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka kannattaa ehdotusta, että esillä oleva lakiehdotus, sanamuodoltaan sellaisena kuin

se on kolmannessa käsittelyssä hyväksytty, jätetään lepäämään ensimmäisiin vaalien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, äänestää ”jaa”; joka ei sitä kannata, äänestää ”ei”. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa lepäämäänjättämisehdotusta, on se hyväksytty, mutta muussa tapauksessa on ehdotus hylätty.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ala-Harja, Alaranta, Almgren, Anttila, Dromberg, Hautala, Heikkinen, Hemäki-Olander, Hilpelä, Hokkanen, Holvatie, Huuhtanen, Häkämies, Ikkala, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Junnila, Kankaanniemi, Kauppinen, Kietäväinen, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Kärhä, Kääriäinen, Laitinen, Lehtosaari, Linnainmaa, Louvo, Majjala, Mattila, Miettinen, Moilanen, Mäki-Hakola, Mörttinen, Nieminen, Ollila, Pekkarinen, Pelttari, Perho, Pesola, Pohjanoksa, Puolanne, Puska, Rauramo, Rusanen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saastamoinen, Sasi, Sillanpää, Siuruainen, Taina, Tenhiälä, Tiuri, Turunen, Tähkämaa, Uosukainen, Valli, Valo, Vastamäki, Vihriälä, Väistö, Väyrynen, Väänänen ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, R. Aho, Ahonen, Aittoniemi, Alho, Andersson, Apukka, Astala, Backman, von Bell, Bärlund, Donner, Fred, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Helle, Hietala, Hurskainen, Jaakonsaari, Joenpalo, Jokinen, Jurva, Jäätteenmäki, Kalima, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Kettunen, Knuuttila, Kuuskoski-Vikatmaa, Laaksonen, Lahti-Nuuttila, P. Lahtinen, Laine, Lapiolahti, P. Leppänen, U. Leppänen, Luttinen, Löyttyjärvi, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Männistö, Mönkäre, Nordman, Nyby, Nyman, Paakkinen, Paloheimo, Pietikäinen, Pohjola, Pokka, Puhakka, Pulliainen, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Renlund, Riihijärvi, Rinne, T. Roos, Ryyänen, Saarinen, Salolainen, Sarapää, Savolainen, Seppänen, Soininvaara, Steinius-Kaukonen, Säilynoja, Särkijärvi, Taxell, Tennilä, Tykkyläinen, Törnqvist, Uitto, Urpilainen, Wahlström, Varpasuo, Wasz-Höckert, Westerlund, Vistbacka, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ajo, Antvuori, Björklund, Björkstrand, Elo, Halonen, Hämäläinen, Jansson, Joutsensaari, Järvenpää, Järvisalo, Jääskeläinen, Kanerva, Karkinen, Kempainen, Korkia-Aho, M. Lahtinen, Lamminen, Laurila, Lax, Lindroos, Louekoski, Malm, Melin, Niinistö, Paasio, Paavilainen, Pesälä, Puisto, Rehn, Renko, J. Roos, Savela, Skinnari, Suominen, Viinanen, Viljanen, Virolainen ja Vuoristo.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 71 jaa- ja 89 ei-ääntä; poissa 39. (Koneään. 21)

Eduskunta on hyväksynyt lepäämäänjättämisehdotuksen.

Lakiehdotus jää, sanamuodoltaan sellaisena kuin se on kolmannessa käsittelyssä hyväksytty, lepäämään ensimmäisiin vaalien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

3) Ehdotukset laeiksi eräiden kunnan ympäristönsuojelulautakuntaa, terveyslautakuntaa ja rakennuslautakuntaa koskevien säännösten muuttamisesta

Lepäämään jättäminen

Hallituksen esitys n:o 295

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 46

Suuren valiokunnan mietintö n:o 347

Puhemies: Viime istunnossa ed. Pulliainen ed. Astalan kannattamana ehdotti silloin hyväksyttyjen lakiehdotusten jättämistä lepäämään. Siitä ehdotuksesta on nyt tehtävä päätös.

Ensin sallitaan keskustelu asiasta ja sen jälkeen toimitetaan äänestys lepäämäänjättämisehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa lepäämäänjättämisehdotusta, on lakiehdotukset, sanamuodoltaan sellaisina kuin ne on kolmannessa käsittelyssä hyväksytty, jätetty lepäämään ensimmäisiin vaalien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on lepäämäänjättämisehdotus hylätty.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Puhemies: Nyt on äänestettävä lepäämäänjättämisehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka kannattaa ehdotusta, että esillä olevat lakiehdotukset, sanamuodoltaan sellaisina kuin ne on kolmannessa käsittelyssä hyväksytty, jätetään lepäämään ensimmäisiin vaalien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, äänestää "jaa"; joka ei sitä kannata, äänestää "ei". Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa lepäämäänjättämisehdotusta, on se hyväksytty, mutta muussa tapauksessa on ehdotus hylätty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Andersson, Apukka, Astala, Haavisto, Helle, Jokinen, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, P. Leppänen, U. Leppänen, Löyttyjärvi, Männistö, Paloheimo, Pulliainen, Seppänen, Soininvaara, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tennilä, Uitto, Urpilainen, Wahlström ja Vähäkangas.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, E. Aho, Ahonen, Aittoniemi, Ala-Harja, Alaranta, Almgren, Anttila, Backman, von Bell, Bärlund, Donner, Dromberg, Fred, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hautala, Heikkinen, Hetemäki-Olander, Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Ikkala, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Junnila, Jurva, Jäätteenmäki, Kalima, Kalliomäki, Kankaanniemi, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kettunen, Kietäväinen, Knuuttila, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Kuuskoski-Vikamaa, Kärhä, Kääriäinen, Lahti-Nuuttila, Laitinen, Lapiolahti, Lehtosaari, Linnainmaa, Louvo, Luttinen, Majjala, Mattila, Metsämäki, Miettinen, Moilanen, Muttilainen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mönkäre, Mörttinen, Nieminen, Nordman, Nyby, Nyman, Ollila, Paakkinen, Pekkariinen, Pelttari, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Pokka, Puhakka, Puolanne, Puska, Pystynen, Rajamäki, Ranta,

Rantanen, Rauramo, Renko, Renlund, Riihijärvi, Rinne, T. Roos, Rusanen, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saarinen, Saastamoinen, Salolainen, Sarapää, Sasi, Savolainen, Sillanpää, Siuruainen, Särkijärvi, Taina, Taxell, Tenhiälä, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Tähkämaa, Törnqvist, Uosukainen, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Vihriälä, Vistbacka, Vähänäkki, Väistö, Väyrynen, Väänänen ja Zyskiewicz.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ajo, Alho, Antvuori, Björklund, Björkstrand, Elo, Hämläinen, Jansson, Joenpalo, Joutsensaari, Järvenpää, Järvisalo, Jääskeläinen, Kanerva, Karkinen, Kemppainen, Korkia-Aho, M. Lahtinen, Lamminen, Laurila, Lax, Lindroos, Louekoski, Malm, Melin, Myller, Niinistö, Paasio, Paavilainen, Pesälä, Puisto, Rehn, J. Roos, Savela, Skinnari, Suominen, Viinanen, Viljanen, Virolainen ja Vuoristo.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 25 jaa- ja 134 ei-ääntä; poissa 40. (Koneään. 22)

Eduskunta on hylännyt lepäämäänjättämisehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista

Lepäämään jättäminen

Hallituksen esitys n:o 100

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 47

Suuren valiokunnan mietintö n:o 348

Puhemies: Viime istunnossa ed. Anttila ed. Jurvan kannattamana ehdotti silloin hyväksytyn lakiehdotuksen jättämistä lepäämään. Siitä ehdotuksesta on nyt tehtävä päätös.

Ensin sallitaan keskustelu asiasta ja sen jälkeen toimitetaan äänestys lepäämäänjättämisehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa lepäämäänjättämisehdotusta, on lakiehdotus, sanamuodoltaan sellai-

sena kuin se on kolmannessa käsittelyssä hyväksytty, jätetty lepäämään ensimmäisiin vaalien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on lepäämäänjättämisehdotus hylätty.

Jos lepäämäänjättämisehdotus hylätään, tehdään päätös perusteluja koskevasta ehdotuksesta, mutta jos lakiehdotus jää lepäämään, katsotaan perusteluja koskeva ehdotus rauenneeksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Puhemies: Nyt on äänestettävä lepäämäänjättämisehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka kannattaa ehdotusta, että esillä oleva lakiehdotus, sanamuodoltaan sellaisena kuin se on kolmannessa käsittelyssä hyväksytty, jätetään lepäämään ensimmäisiin vaalien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, äänestää "jaa"; joka ei sitä kannata, äänestää "ei". Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa lepäämäänjättämisehdotusta, on se hyväksytty, mutta muussa tapauksessa on ehdotus hylätty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Aittoniemi, Alaranta, Almgren, Andersson, Anttila, Apukka, Asatala, Fred, Haavisto, Hautala, Heikkinen, Helle, Huuhtanen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Joenpalo, Jokinen, Jokiniemi, Juhantalo, Jurva, Jäätteenmäki, Kankaanniemi, Kauppinen, Kettunen, Kietäväinen, Koistinen, Kokko, Kuuskoski-Vikatmaa, Kääriäinen, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, Lehtosaari, P. Leppänen, U. Leppänen, Löyttyjärvi, Majjala, Mattila, Moilanen, Mäkelä, Mäkipää, Männistö, Nieminen, Paloheimo, Pekkarinen, Peltari, Pokka, Pulliainen, Puska, Renko, Riihijärvi, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Sarapää, Seppänen, Sillanpää, Siuruainen, Soininvaara, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tenhiälä, Tennilä, Tähkämaa, Uitto, Wahlström, Vihriälä, Vistbacka, Vähäkangas, Väistö, Väyrynen ja Väänänen.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahonen, Ala-Harja, Alho, Backman, von Bell, Bärlund, Donner, Dromberg, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hetemäki-Olander, Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Hurskainen, Häkämies, Ikkala, Jaakonsaari, Jouppila, Junnila, Kalima, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Knuuttila, Kärhä, Lahti-Nuuttila, Laitinen, Lapiolahti, Linnainmaa, Louvo, Luttinen, Metsämäki, Miettinen, Muttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mönkäre, Mörttinen, Nordman, Nyby, Nyman, Ollila, Paakkinen, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Puhakka, Puolanne, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Renlund, Rinne, T. Roos, Rusanen, Saarinen, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savolainen, Särkijärvi, Taina, Taxell, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Valli, Valo, Varpasuo, Wasz-Höckert, Westerlund, Vähänäkki ja Zyskowitz.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ajo, Antvuori, Björklund, Björkstrand, Elo, Härmäläinen, Jansson, Joutsensaari, Järvenpää, Järvisalo, Jääskeläinen, Kanerva, Karkinen, Kemppainen, Kohijoki, Korkia-Aho, M. Lahtinen, Lamminen, Laurila, Lax, Lindroos, Louekoski, Malm, Melin, Niinistö, Paasio, Paavilainen, Perho, Pesälä, Puisto, Rehn, J. Roos, Savela, Skinnari, Suominen, Vastamäki, Viinanen, Viljanen, Virolainen ja Vuoristo.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 75 jaa- ja 84 ei-ääntä; poissa 40. (Koneään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt lepäämäänjättämisehdotuksen.

Lakiehdotus jää, sanamuodoltaan sellaisena kuin se on kolmannessa käsittelyssä hyväksytty, lepäämään ensimmäisiin vaalien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Perusteluja koskeva ehdotus katsotaan rauenneeksi.

5) Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1989

Ainoa käsittely

Mainittu kertomus (K n:o 10)

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 14

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 35

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 14 ja suhteita ulkovaltoihin koskevalta osalta ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 35. Keskustelu suoritetaan ja päätös tehdään erikseen kummastakin mietinnöstä.

Esitellään kertomus perustuslakivaliokunnan mietinnössä valmistelevasti käsitellyltä osalta.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Esitellään kertomus ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä valmistelevasti käsitellyltä osalta.

Keskustelu:

Ed. Aaltonen: Herra puhemies! Käsiteltäessä hallituksen kertomuksen suhteita ulkovaltoihin koskevaa osaa eivät useimmat tapahtumat enää ole ajankohtaisia. Ne saattavat kuitenkin kytkeytyä jatkuviin laajempiin prosesseihin.

Kertomusvuonna sovittiin mm., että Etykin seuraava varsinainen seurantakokous pidetään Helsingissä alkaen maaliskuussa 1992. Suomi liittyi vuonna 1989 myös Euroopan neuvostoon. Ensimmäistä neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomusta koskeva ulkoasiainvaliokunnan mietintö on ollut vastikään esillä eduskunnan täysistunnossa. Kertomusvuonna alkanut Suomen kaksivuotinen toimikausi YK:n turvallisuusneuvoston jäsenenä päättyi vasta vuodenvaihteessa. Ulkoasiainvaliokunta on nyt käsiteltävän kertomuksen osalta valinnut painopistealueeksi hallituksen selonteot eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle valtakunnan suhteista ulkovaltoihin.

Ajankohtaisista kansainvälisistä tapahtumista ja niiden taustoista saa nykyisin no-

peaa ja kattavaa informaatiota tiedotusvälineistäkin. Selonteot tarjoavat sen sijaan mahdollisuuden seurata kehityslinjoja Suomen ja sen hallituksen näkökannalta. Samalla ulkoasiainvaliokunnalla on tilaisuus esittää omat kannanotonsa. Jos Suomen päätökset ovat vielä valmisteilla, on valiokunnan kannanotoilla luonnollisesti silloin suurempi merkitys. Hallituksen edustajien ohella valiokunta on kuullut laajasti muitakin asiantuntijatahoja.

Selontekojärjestelmä syntyi jo ennen nykyisen valtiopäiväjärjestyksen säätämistä. Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta sai 1920-luvulla ulkomaisten esikuvien pohjalta tavanomaisen asiavalmistelun ohella tehtäväkseen toimia myös hallituksen ja eduskunnan välisenä yhteydenpito- ja yhteistyöelimenä ulkoasioissa. Tästä tehtävästä on säädetty valtiopäiväjärjestyksen 48 §:n 2 momentissa. Säännös tekee ulkoasiainvaliokunnasta eräänlaisen pienenosparlamentin, jolla on koko eduskuntaa korvaava erikoissuhde hallitukseen arkaluonteisten ulkopoliittisten asioiden käsittelyssä.

Ulkoasiainvaliokunta on pyrkinyt tämän vaalikauden aikana kehittämään järjestelmällisesti selontekokäytäntöä. Eduskunnan valtiosopimuksia koskevan hyväksymisoikeuden suurimpana puutteena on aikaisemmin ollut tiedon puute vireillä olevista valtiosopimushankkeista. Valiokuntaa on viime vuosien aikana kuultu ennakolta mm. Euroopan neuvostoon liittymisestä, Pariisin rauhansopimuksen ja yysopimuksen uusista tulkinnoista sekä vireillä olevista Eta-neuvotteluista. Valiokunta on myös pyynnöstään saanut hallitukselta säännöllisesti vuosittain selonteon vireillä olevista valtiosopimushankkeista sekä sopimuspolitiikan perusteista.

Hallituksen oma-aloitteisesti antamat ja ulkoasiainvaliokunnan pyytämät selonteot eivät ole koskeneet vain valtiosopimuksia vaan yleensä ulkopoliitiikan peruskysymyksiä. Valiokunta on viime vuosien aikana pyytänyt hallitukselta yleisiä selontekoja kauppapolitiikan ja ulkopoliitiikan eri lohkoista, kuten ihmisoikeuspolitiikasta ja YK-politiikasta, turvallisuuspolitiikasta sekä ulkomaalaispolitiikasta. Lisäksi valiokunta on pyytänyt selontekoja myös ajankohtaisista kansainvälisistä kysymyksistä, kuten YK:n rauhanturvatoimista, Itä-Euroopan ja Persianlahden tilanteista, jos kysymyksillä on

ollut oleellista merkitystä Suomen ulkopoliitiikan kannalta.

Ulkoasiainvaliokunta on viime vuosiin asti vain harvoin antanut kirjallisen lausunnon valtiopäiväjärjestyksen 48 §:n mukaan saamastaan selonteosta. Valiokunnassa käyty keskustelu on tavallisesti ollut hallitukselle vastauksena. Valiokunta on muuttanut käytäntöä niin, että selonteosta on alettu pääsääntöisesti antaa kirjallinen lausunto. Joissakin tapauksissa valiokunnan kannanotot selontekojen johdosta on otettu myös valiokunnan mietintöihin, jolloin niistä on voitu keskustella eduskunnan täysistunnoissakin.

Ulkoasiainvaliokunta on yleisesti ottaen ollut tyytyväinen säännöksen soveltamiseen. Valiokunta on aina saanut pyytämänsä yleiset selonteot. Hallitus on myös viime vuosina itse antanut aktiivisesti selontekoja ulkopoliitiikan keskeisistä kysymyksistä. Ongelmana on kuitenkin se, että valiokunta ei tiedä kaikista vireillä olevista hankkeista eikä voi sen takia pyytää omalta kannaltaan tärkeistä kysymyksistä selontekoa. Näistä kysymyksistä selonteon antaminen jää hallituksen harkintaan.

Lähtökohdaksi voitaisiin ulkoasiainvaliokunnan mielestä tällöin asettaa se, että valiokunta saa selonteon perusteella lausua kantansa ulkopoliitiikan perusratkaisuista, jolleivät ne tule muussa muodossa koko eduskunnan käsiteltäviksi. Ulkoasiainvaliokunta pitää johdonmukaisena selontekokäytännön kanssa sitä, että valiokunta saa selonteon ennen muitakin kuin valtiosopimuksia koskevia ratkaisuja etenkin, jos ratkaisu saattaa edellyttää eduskunnan toimivaltaan liittyviä toimia.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää mietinnössään huomiota siihen, että valtiopäiväjärjestyksen 48 §:n 2 momenttia usein tulkitaan ja on tulkittu eduskunnan vaikutusvaltaa kaventavalla tavalla. Näin tapahtuu esimerkiksi säännöksen sanojen ”niin usein kuin asiahaarat vaativat” osalta. Valiokunnan mielestä säännöksen tulkintaa olisi tarkennettava eduskunnan ja hallituksen välisessä vuorovaikutuksessa nykyisiä olosuhteita paremmin vastaavaksi.

Herra puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden lausunnoissa on esitetty yllättävän paljon sellaisia avoimia perustuslakien tulkintakysymyksiä, jotka tulisi vastaisuudessa selvittää. Eduskunnan val-

taa on yleisestikin perustuslakien väljästi muotoiltujen säännösten puitteissa tulkittu supistavasti. Näin on tehty mm. eräitä valtiopöytäkirjoihin tehtäviä varauksia koskeissa ratkaisuissa.

Mietinnössä esimerkkinä valtiopäiväjärjestyksen 48 §:n tulkinnasta on esitetty kysymys sanojen "niin usein kuin asianhaarat vaativat" merkityksen arvioinnista. Eräät asian tuntijat esittivät painavampia perusteita sen tulkinnan puolesta, jonka itsekin olen omaksunut, että sanat merkitsevät hallitukselle velvollisuutta antaa selvitys aina, kun valiokunta sitä pyytää.

Epäselvää on myös se, mitä säännöksessä tarkoitetaan hallituksella, joka selvityksen antaa. Myös valiokunnan selvityksen johdosta antaman lausunnon oikeudellinen merkitys kaipaasi perusteellisempaa pohdiskelua.

Herra puhemies! Mielestäni jo itsenäisyyden alkuaikana säädettyjen perustuslakien edellä esitetyt tulkintaongelmat osoittavat, että eduskunta ei ole käyttänyt vieläkään kaikkea sille kuuluvaa valtaa.

Ed. Zyskiewicz: Herra puhemies! Tänä päivänä ovat tiedotusvälineet tienneet kertoa, että Irak olisi ilmoittanut valmiudestaan vetäytyä Kuwaitista. Tämä ilmoitus sinänsä on tietysti rohkaiseva, vaikka edelleenkin Irak liittyy siihen sellaisia ehtoja, jotka merkitsevät sitä, että valitettavasti ei näytä siltä, että sota Persianlahdella olisi aivan lähiaikoina päättymässä.

Haluan tässäkin yhteydessä toistaa sen, mitä sanoin viimeksi eilen eduskunnan kyselytunnilla keskusteltaessa Persianlahden sodasta: Sota Persianlahdella syttyi silloin, kun Irak miehitti Kuwaitin, sota Persianlahdella jatkuu, koska Irak ei ole valmis vetäytymään ehdoista Kuwaitista, ja sota Persianlahdella loppuu silloin, kun Irak on valmis vetäytymään ehdoista Kuwaitista.

Ed. Rinne: Herra puhemies! Onko ed. Zyskiewicz kuullut arabista, joka sanoisi viimeisen hinnan?

Ed. U. Leppänen: Herra puhemies! Totean sen, että hallitus ei kyllä näissä

ulkopoliittisissa kysymyksissä pysty nopeaan reagointiin. Tänä päivänä on Persianlahden asioissa tapahtunut merkittävä käänne, käymme täällä hallituksen kertomuksesta ulkopoliittista keskustelua, minkä nyt käymme, mutta ulkoministeri Paasio pitää tiedotustilaisuutta lehdistölle eikä puhu eduskunnassa.

Ed. Laine: Herra puhemies! Ed. Zyskiewiczin äsken esille nostaman asian johdosta haluaisin omalta osaltani todeta, että tuo tänään uutisvälineissä kerrottu tieto Irakin suhtautumisesta YK:n päätökseen siten, että se on valmis sen hyväksymään, on kuitenkin jonkin näköinen myönteinen merkki, ja toivoisin, että niin Suomessa kuin kaikkialla maailmassa ainakin yritettäisiin käyttää kaikkia niitä mahdollisuuksia, jotka kenties tähän ilmoitukseen kuitenkin sisältyvät. Ei siis mielestäni saisi heittäytyä sellaisen pessimismin valtaan, ettei tässä kannata mitään yrittääkään.

Puhemies: Muistutan, että hallituksen kertomus koskee vuotta 1989.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ed. Savelan lakialoite n:o 148 laiksi maakaaren 1 luvun 3 §:n muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti toiseen lakivaliokuntaan.

Puhemies: Täysistunto on päättynyt.

Täysistunto lopetetaan kello 17.39.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

Valtiopäiväjumalanpalvelus

tiistaina 12 päivänä maaliskuuta 1991

kello 12

Kokoonnuttuaan kello 11.45 yliopiston kirjaston edustalle lähtivät eduskunnan jäsenet, eduskunnan pääsihteeri ja eduskunnan oikeusasiamies kulkueena, puhemies ja varapuhemiehet ensimmäisinä, valtiopäiväjumalanpalvelukseen tuomiokirkkoon, jonne myös korkeimman oikeuden presidentti ja jäseniä sekä korkeimman hallinto-oikeuden jäseniä, korkeinta sotilaspäällystystä sekä muita kutsuvieraita ja yleisöä oli saapunut.

Kun tämän jälkeen valtioneuvoston jäsenet ja oikeuskansleri olivat tulleet kirkkoon ja kaikki asettuneet paikoilleen, saapui kirkkoon Tasavallan Presidentti jumalanpalveluksen toimittavan papiston vastaanottamana.

Sen jälkeen alkaneessa valtiopäiväjumalanpalveluksessa toimivat liturgeina pastorit Olli Hallikainen ja Carola Stenberg. Urkujen soitosta huolehti director musices Seppo Murto. Kanttorina toimi diplomilaulaja Rauno Myllylä. Jumalanpalveluksessa avusti Suomen Laulu johtajanaan Keimo Joensuu.

Valtiopäiväsaarnan piti piispa Matti Siivonen. Saarna kuului seuraavasti:

Vaeltelin ikäiseni papin kanssa Kainuussa. Erään vaaran rinteellä ystäväni pysähtyi, osoitti kädellään maassa makaavia männyn runkoja ja sanoi: ”Minäpä luulen, että näistä petäjäistä olin isän kanssa kuorimassa pettuleivän aineksia vuonna 1943.”

Ei pettuleivän aika ole siis tuota kauempana, aika, jolloin eräissä osissa Suomea pantiin vielä leipään ”puolet petäjäistä”. Vain viitisenkymmentä vuotta! Nyt samoilla seuduilla toivotaan maatiloja vähennettävän, jotta selviäisimme jotenkin ylituotannosta, joka täyttää viljasiiot ja kylmävarastot.

Samanaikaisesti kun me olemme siirtyneet pettuleivän kaudesta täysien ruokavarastojen

aikakauteen, toisaalla maailmassa on tapahtunut päinvastaista. Sateiden vähenemisen, aavikoiden lisääntymisen ja voimakkaan väestönkasvun seurauksena nälkäkuolema uhkaa kymmeniä miljoonia. Osoittaa ihmisen suurta kyvyttömyyttä, että meidän tarpeemme löytää käyttöä ylimäärälle ja toisten tarve saada riittävästi leipää eivät kohtaa toisiaan.

Om vi vågar se sanningen i vitögat, förstår vi den svidande motsättning, som vi lever mitt i: Jorden och alla dess gåvor tillhör Gud. Vi människor har fått i uppdrag att fördela dessa gåvor, men vi kan inte göra det på ett rättvist sätt. Mänskligheten har begripit sin inbördes samhörighet i årtusenden. I olika kulturer har man lärt broderskap mellan nationerna. Trots allt det här har vi ändå inte något annat sätt att lösa våra meningsskiljaktigheter än våld.

Mistä tämä avuttomuus johtuu? Onhan ihminen selvittänyt monilta osin sekä mikrokosmoksen että makrokosmoksen salaisuuDET. Onhan ihmisellä tänään jo tekniset valmiudet ryhtyä jopa oman perimänsä muuttamiseen!

Viikon evankeliumissa kerrotaan, miten Jeesuksen ympärillä parveili tuhatmäärin kansaa. Heidät oli vastikään ruokittu vähäisillä ruokatarpeilla. Olisi luullut, että heidän ajatuksensa olisivat suuntautuneet Jumalaan ja kiitos olisi ollut heidän suussaan. Asia oli kuitenkin toisin. He vaativat uutta leipäihmettä, entistä suurempaa. Jeesus paljasti heidän ajatuksensa sanomalla: ”Ette te minua sen tähden etsi, että olette nähneet tunnustekoja, vaan sen tähden, että saisitte syödä niitä leipiä ja tulitte ravituiksi.”

”Leipää ja sirkushuveja” sanottiin roomalaisten ennen odottaneen kansanjohtajilta.

Ne, jotka pystyivät niitä tarjoamaan, olivat suosiossa. Osittain tämä on totta yhä tänään. Leivästä kylläisen kansan keskellä ei kuitenkaan ole helppoa ratkaista, mitä kansa nyt todella tarvitsee! Ihmiset haluavat milloin sitä, milloin tuota tulematta kuitenkaan tyytymäisiksi.

On sittenkin kai jotain, minkä puute näyttää olevan yhteistä vanhoille ja nuorille, terveille ja sairaille puolueista riippumatta. On sellaista, mistä maailmassa on suuri kysyntä. Tarvitsemme toivoa.

Kestävän toivon puute on erityisesti meidän korkealle kehittyneen länsimaisen kulttuurimme suuri heikkous. Tutkimus, tieto ja tekniikka on vapauttanut meidät yksinkertaisen luontoistalouden riippuvuudesta ja päivittäisen leivän leipomisen tarpeesta. Olemme kurkistamassa olemassaolomme kehityksen ja ihmisen biologisen muuttamisen huihmaaviin mahdollisuuksiin. Mutta antaako se meille onnen, varmistaako se tulevaisuuden, antaako se toivon?

Ihmisen kulttuurikehityksessä saavutettiin kerran uusi vaihe, kun opittiin valmistamaan hapanleipää. Sitä ennen leipä oli vain lyhyen ajan säilyvää happamatonta leipää. Uudesta keksinnöstä, hapanleivästä, tuli pääravinto, ja sitä voitiin käyttää nyt myös eväänä.

Eikö nyt ole ihmiskunnalla jälleen kulttuurikehityksessään uuden vaiheen aika? Eikö nyt ole meidän suurin tarpeemme ymmärtää, että maailman leipä on kaikille yhteinen? On päästävä itsekkyydestä antamiseen, kokoaamisesta jakamiseen, sillä ihmiskunta elää yhteisestä leivästä. Ilman tällaista muutosta maailmalla ei ole kestävää toivoa.

Syvällisemmässä mielessä toivokin on osa jokapäiväistä leipäämme, sillä ilman toivoa ei kukaan jaksaa elää. Tässä laajassa merkityksessä evankeliumi puhuu leivästä. Kristus sanoo: "Minä olen elämän leipä. Jumalan leipä on se, joka tulee alas taivaasta ja antaa maailmalle elämän." Ainoa säilyvä leipä, jolla on arvoa pysyvästi ja kaikkialla, on Kristus, Jumalan leipä.

Vi har inte förmågan att ge världen en framtid, men vi kan ge den framtidshopp. Det hoppet baserar sig inte på ett ännu rikligare bröd utan hellre på ett torftigare bröd. Det gäller inte allt högre krav utan ännu mera helhjärtad generositet och fördel-

ning. I stället för isoleringen är vi inbjudna till fullkomligare samhörighet i mänskligheten och i världen. Guds bröd är för hela världen.

Men hoppet är inte endast ett nödvändigt behov hos vår gemensamma värld. Det är också välgkost, som var och en personligen behöver. Hopp behöver ni, som nu avslutar en fyra års period, många även en ännu längre period av ansvar. Vi lever i ett prestationssamhälle. Ingen kan undvika tanken: Vad har vi genomfört, vad har jag uträttat?

Suuri tanskalainen teologi Sören Kierkegaard eli hyvin vaikean elämän ja epäonnistui monissa pyrkimyksissään. Hän arvioi elämänsä tähän tapaan: "Jos ihminen tarkoin harkittuaan tekee jotain ja siitä huolimatta epäonnistuu, Jumala voi sittenkin saada aikaan siitä jotain hyvää. Eihän ihminen juuri muuta tee kuin virheitä eikä Jumala taas muuta kuin korjaa niitä."

Emme kykene ratkaisemaan kaikkia maailman ongelmia, emme edes oman maamme tai oman elämäme kysymyksiä, vaikka parhaamme teemme. Myöskään usko ei merkitse, että Jumala antaa meille vastaukset kaikkeen. Mutta uskossa Kristukseen meillä on sittenkin sielun ravinto ja rauhan lähde. Me saamme rohkeuden jatkaa kulkuamme ja kantaa vastuutamme kärsivän maailman kanssa kiinni kasvaneina kärsivään Kristukseen ja matkalla kohti ylösnousemusta ja uutta elämää. Jeesuksen sanojen mukaan on nyt jo mahdollista olla kiinni iankaikkisen elämän laidassa.

Tässä uskossa on sitä leipää, jota nyt tarvitsemme jaksaksemme elää. Emme tarvitse yleistä uskonnollisuutta, vaan uskoa Kristukseen. Vain Hän voi sanoa: "Minä olen elämän leipä." Hän kärsi ja kuoli tullakseen leiväksi maailman elämän puolesta. Sinun puolestasi.

Jumalanpalveluksen päätyttyä poistuivat kirkosta Tasavallan Presidentti ja valtioneuvoston jäsenet, eduskunnan puhemies, varapuhemiehet ja jäsenet sekä muut kutsuvieraat ja lähtivät eduskuntataloon, jossa vaalikauden päättäjät tapahtuivat.

Vaalikauden päättäjäiset

Eduskunnan istuntosalissa
maaliskuun 12 päivänä 1991

Pöytäkirja, joka laadittiin vaalikauden 1987—1990 päättäjäisissä eduskunnan istuntosalissa tiistaina 12 päivänä maaliskuuta 1991

Oltuaan läsnä tuomiokirkossa pidetyssä, kello 12 alkaneessa valtiopäiväjumalanpalveluksessa saapuivat tasavallan presidentti Mauno Koivisto sekä eduskunnan puhemies, varapuhemiehet ja jäsenet eduskuntataloon. Eduskunnan jäsenet ja eduskunnan oikeusasiamies asettuivat paikoilleen eduskunnan istuntosalissa. Diplomaattikunta ja muut kutsuvieraat asettuivat niin ikään paikoilleen istuntosalin lehtereillä. Valtioneuvoston jäsenet ja oikeuskansleri saapuivat heille varatuille paikoille puhemiehen korokkeen vasemmalle puolelle. Tämän jälkeen tuli paikalleen eduskunnan puhemies Kalevi Sorsa seurassaan allekirjoittanut eduskunnan sihtööri.

Kun kaikki olivat asettuneet paikoilleen, lausui puhemies seuraavat muistosanat edesmenneestä kansanedustaja Arvo Kemppaisesta:

Hyvät edustajatoverit! Edellisen kokoon-tumisemme jälkeen meille on saapunut suruviesti. Edustajatoverimme Arvo Kemppainen on äkillisesti siirtynyt pois keskuudestamme.

Arvo Kemppaisen poismeno tuli meille murheellisena yllätyksenä. Olihan hän miehuutensa parhaassa iässä ja saavuttanut maltillisen esiintymisensä ja asiantuntemuksensa avulla laajaa luottamusta ja arvontoa kaikkien eduskuntaryhmien piirissä.

Kansanedustaja Kemppainen syntyi 30.9.1946 Suomussalmella asutustilallisen poikana ja kävi pitkän koulutien lukien itsensä lääketieteen lisensiaatiksi. Tämä

asiantuntemus antoi hänen mielipiteilleen erityistä pontta oman alan kysymyksissä.

Eduskuntaa edeltävän työuransa Arvo Kemppainen suorittikin lääkärinä ja tuli vuonna 1979 nimitetyksi Kajaanin kaupungin terveyskeskuksen johtavaksi ylilääkäriksi.

Kunnalliset luottamustehtävät alkoivat jo Suomussalmella vuonna 1968 ja jatkuivat myös Kajaaniin siirtymisen jälkeen. Lukuisat olivat Arvo Kemppaisen luottamustehtävät myös valtakunnan tasolla ja mittava hänen työnsä eduskunnan valiokunnissa ja kansainvälisissä tehtävissä, muun muassa Pohjoismaiden neuvostossa.

Jäämme kaipaamaan tuttua, rauhallista ja ystävällistä hahmoa työympäristöstämme ja voimme vain murhemielin ja syvää kaipausta tuntien todeta menettäneemme erään parhaimmistamme. Ajatuksemme ovat myötätuntoisina tukemassa Arvo Kemppaisen läheisiä heidän murheessaan.

Kunnioittakaamme hetken hiljaisuudella poismenneen työtoverimme muistoa.

Puhemiehen muistosanoja edustajat kuuntelevat seisoltaan.

Hetken hiljaisuus.

Tämän jälkeen saapui valtiopäivien juhlamenojen ohjaajan, varapuhemiesten ja adjutanttien saattamana istuntosaliin Tasavallan Presidentti asettuen korokkeelle puhemiehen viereen.

Eduskunnan puhemies Sorsa lausui Tasavallan Presidentille eduskunnan tervehdysten seuraavin sanoin:

Herra Tasavallan Presidentti!

Vuonna 1987 valitun eduskunnan päätettyä työnsä viime helmikuun 15 päivänä olemme nyt Teidän kutsustanne, Herra Tasavallan Presidentti, kokoontuneet juhlallisesti päättämään kulunutta vaalikautta.

Menneet neljä vuotta ovat kansainvälisissä suhteissa olleet suurten murrosten aikaa. Eduskuntatyölle se on merkinnyt uudelleen-suuntautumista, uusia haasteita — ehkäpä uuden kauden alkua.

Murros kansainvälisessä elämässä ei suinkaan ole ohi. Tälläkin hetkellä esillä ovat peruskysymykset: sodan ja rauhan ehdot, ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja kansojen itsemääräämisoikeuden toteuttaminen. Niihin ainoa ratkaisu on valtioiden ja kansojen välinen yhteistyö.

Eduskunta tukee Suomen linjaa ulkopoliitikassa. Sen omat tehtävät kasvavat jatkuvasti, kun yhteiskuntamme avautuu ja kansainvälinen vuorovaikutus lisääntyy.

Sodan päättymisen tarjoaa mahdollisuuden rauhan ja turvallisuuden luomiseen Lähi-idässä. Alueen poliittinen tulevaisuus on ensisijaisesti Lähi-idän kansojen omissa käsissä. Kestävän rauhan perustus voi olla vain oikeudenmukaisuuden toteutuminen alueen kaikkien kansojen suhteen ja näiden keskinäinen luottamus.

Yhdistyneiden kansakuntien toiminta kriisissä on lisännyt uskoa kansainvälisen oikeuden periaatteisiin. Jäsenmaiden on pidettävä kiinni tästä saavutuksesta vahvistamalla kollektiivista turvallisuutta. Hyökkäystä, anastusta ja alistamista ei voida hyväksyä.

Viimeistään nyt on aika saattaa asekauppa tehokkaaseen kansainväliseen valvontaan ja estää joukkotuhoaseiden leviäminen, mikä edellyttää suuria muutoksia niin hyvin myyjien kuin ostajienkin politiikassa. Maailma odottaa, että suurvallat kantavat aseidenriisunnassa erityisen vastuunsa niin kriisialueille kuin keskinäisissä suhteissaan.

Eurooppa elää sukupolven suurinta muutostaan. Suomi muuttuu Euroopan mukana. Suomen kansa tukee yhtenäistä Eurooppaa, johon Pariisin peruskirjan allekirjoittajat ovat historiallisessa huippukokouksessaan sitoutuneet.

Nämä näköalat luovat puitteet uusille integraatioratkaisuillemme, jotka tulevat seuraavan eduskunnan päätettäväksi.

Kansalaisia koskettaa erityisesti lähialueittemme kehitys.

Naapurimme Neuvostoliiton uudistuspolitiikan menestyminen on tärkeää koko Euroopan muutokselle. Luotamme siihen, että Baltian maiden itsenäistymispyrkimyksiin löytyy myönteinen neuvotteluratkaisu ETYKin periaatteiden mukaisesti.

Eduskunta tukee Itämeren maiden yhteistyön kehittämistä. Tällä alueella on mahdollisuus käytännön toimin luoda umpeen kuitua, joka aiemmin jakoi Euroopan niin poliittisesti kuin taloudellisesti. Uudenlainen Itämeren alueen yhteistyö täydentää perinteistä ja pitkälle kehittyntä, tulevaisuudsakakin koko aluetta vakauttavaa pohjoismaista yhteistyötä.

Lähialueistamme voidaan tehdä rikastuttava osa uudistuvaa ja yhdistyvää Eurooppaa. Suomi on Itämeren maista itämerellisin, siksi alueen yhteistyön kehittäminen on selkeä etumme.

Förenta nationernas agerande under krisen har ökat tron på den internationella rättens principer. Medlemsländerna har skäl att hålla fast vid det som man nu uppnått och gå in för att stärka den kollektiva säkerheten. Aggression, annektering och underkuvande kan inte accepteras.

Det är nu hög tid att underkasta vapenhandeln effektiv internationell kontroll och sätta stopp för spridningen av massförstörelsevapen. Detta förutsätter stora omställningar i både säljarnas och köparnas politik. Världen förväntar sig nu att stormakterna skall ta ett särskilt ansvar vid nedrustningen såväl inom krisområdena som i sina inbördes relationer.

Europa är nu inne i den största omdaningsprocessen under denna generation. Finland förändras med Europa. Finlands folk ger sitt stöd åt ett sådant integrerat Europa som undertecknarna av Parisstadgan förband sig till vid sitt historiska toppmöte.

Dessa perspektiv bestämmer ramen för våra nya integrationsavgöranden som följande riksdag får ta itu med.

Medborgarna berörs speciellt av utvecklingen inom våra närområden.

Att reformpolitiken i grannstaten Sovjetunionen blir framgångsrik är viktigt för utvecklingen i hela Europa. Vi sätter vår tillit till att det i enlighet med ESSK-principerna

skall vara möjligt att få fram en positiv förhandlingslösning på de baltiska ländernas självständighetssträvanden.

Riksdagen ger sitt stöd åt strävandena att utveckla samarbetet mellan Östersjöstaterna. Inom detta område finns det en möjlighet att genom praktiska åtgärder överbrygga den klyfta som tidigare delade upp Europa såväl politiskt som ekonomiskt. Det nya samarbetet mellan Östersjöländerna utgör ett komplement till det traditionella och omfattande nordiska samarbetet som också i fortsättningen kommer att utgöra en stabiliserande faktor med tanke på hela området.

Våra närområden kan utformas till ett berikande element i ett av förnyelse och integration präglad Europa. Av Östersjöländerna är Finland mest beroende av Östersjön och därför ligger det i vårt intresse att utveckla samarbetet inom området.

Sodanjälkeisinä vuosina kansalaisten osallistuminen eduskuntavaaleihin on suuresti vaihdellut. Korkein äänestysprosentti, 85,1, saavutettiin vuonna 1962 niin kutsutuissa noottivaaleissa, jolloin kiristyneessä kansainvälisessä tilanteessa kansalaiset äänestämällä osoittivat tukensa omalle valtiolleen ja valitsemalleen poliittiselle järjestelmälle.

Meillä on edessämme aika — vaalikausi — jolloin joudumme kansakuntana määrittelemään uudelleen kansainvälistä asemaamme. Ympärillämme kuohuu, ja monet Euroopan kansat tavoittelevat meidän kaltaistamme parlamentarismia. Jopa läheisimpien yhteistyökumppanimme Pohjoismaiden perinteinen yhteistyö on uusien arvioitten edessä.

Tässä tilanteessa olisi toivottavaa, että kansalaiset äänestäen antaisivat jälleen tukensa Suomen rauhalliselle kehitykselle, 73-vuotiaalle itsenäisyydellemme ja suurinkin ponnistuksin puolustamallemme kansanvalalle. Uurnaen pudotettu äänestyslippu sanoo ennen kaikkea: kannatan demokratiaa, ja vasta toiseksi: kannatan sitä tai tätä puoluetta. Yhteiskunnallinen päätöksentekomme kaipaa tietysti uudistuksia, taloudellinen tilanteemme selvästi uutta nousua. Maaliskuun 17. on se päivä, jolloin kukin voi valita oman edustajansa tuon kaiken tekijäksi.

Herra Presidentti! Kuluneen eduskuntakauden aikana on käsitelty poikkeuksellisen paljon koulutusta koskevaa lainsäädäntöä.

Tieteen ja tutkimuksen voimavaroja on tuntuvasti kasvatettu. Eduskunnan linjanvedot merkitsevät parempia koulutusmahdollisuuksia ja korkeampitasoisista koulutusta niin nuorille kuin aikuisillekin.

Tulevaisuutemme rakentamisessa koulutuksella ja tutkimuksella on keskeinen rooli. Huolehtimalla kansalaisten korkeasta sivistystasosta ja osaamisesta voimme lisätä mahdollisuuksiamme selviytyä kansainvälistyvissä maailmassa. Tuottamalla uutta tietoa ja ottamalla käyttöön innovaatioita voimme menestyä kiristyvässä kilpailussa.

Heikkenevässä talouskehityksessä on keskeistä turvata korkeatasoisen koulutuspolitiikan jatkuminen. On kiinnitettävä erityistä huomiota niihin mahdollisuuksiin, joita aktiivinen työvoimapolitiikka tarjoaa kansalaisten henkisten voimavarojen aktivointiin ja kehittämiseen. On vältettävä avoin työttömyys ja rakennettava sen sijaan mahdollisuuksia joustavasti hakeutua koulutuksen piiriin. Tässä työnantajilla ja ammattijärjestöillä on suuri osavastuu poliittisten päättäjien ja viranomaisten rinnalla.

Nopeasti muuttuvassa maailmassa kansalaiset joutuvat entistä useammin tilanteeseen, jossa vaihtoehtoina ovat epävarmuus työn jatkumisesta tai suuntautuminen uuteen ammattiin. Suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuudelle on varmasti suuri merkitys sillä, kuinka turvallisiksi kykenemme tämän muutoksen tekemään niille kanssaihmisille, jotka valinnan eteen joutuvat.

Kansainvälistyminen ja integraatio tulevat syvenemään tulevaisuudessa. Meidän on pyrittävä osaltamme hyödyntämään avautuvia markkinoita ja muita mahdollisuuksia parantaa yhteistyön avulla sivistyksellisiä, sosiaalisia ja taloudellisia olojamme. Tämä on mahdollista vain, jos suomalaiset ovat hyvin koulutettuja ja heillä on käytössään pätevinä uutta tietoa.

Kansainvälinen yhteistyö on kahdensuuntaista. Voidaksemme hyötyä uusista mahdollisuuksista myös meiltä vaaditaan siihen panosta. Tutkimus, koulutus ja kulttuurin kehittäminen ovat kestäviä keinoja huolehtia siitä, että yhteiskuntamme jatkossakin kehittyy ja kansalaiset voivat tuntea sen omakseen. Sijoitukset tutkimukseen, koulutukseen ja kulttuuriin ovat siten investointeja tulevaisuuteen eivätkä sellaista kulutusta tai yllisyyttä, joista voidaan tai tuleekin luopua

suhdanteiden mukaan. Tutkimus ja tutkijakoulutus ovat pitkäjänteistä toimintaa, jossa otteen herpaantuminen muutamaksi vuodeksi vaikuttaa pitkälle tulevaisuuteen. Niihin panostaminen luo edellytykset sekä taantumasta nousemiseen että uuteen kehitykseen taloudellisen nousun alkaessa.

Tutkimuksen ja koulutuksen merkitys on Suomessakin oivallettu hyvin. Niin julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla on ymmärretty, miten tärkeää on lisätä panostusta sekä kotimaiseen tutkimukseen että kansainväliseen tiede- ja teknologiyhteistyöhön. Ei ole mitään syytä tinkiä suunnitelmista edelleen lisätä tutkimusrahoitustamme.

Kansainvälistymiskehitys, taloudessa ja julkisessa hallinnossa tapahtuvat rakenneuutokset sekä teknologian eteneminen nostavat esiin aivan uusia kysymyksiä poliittisesta päätöksenteosta ja kansalaisten osallistumismahdollisuuksista. Tähän liittyy olennaisesti eduskunnan asema ja vaikutusmahdollisuudet tulevaisuuden yhteiskunnassa. Monet merkit viittaavat siihen, että eduskunnan ensisijaiseen asemaan lainsäätäjänä kohdistuu tulevaisuudessa entistä kovempia paineita.

Kansalaisten ja julkisen vallan suhteet ovat muuttumassa, ilmeisesti pysyvällä tavalla. Merkkejä on myös siitä, että taloudellinen päätösvalta olisi keskittymässä kovin harvoihin käsiin. Poliittisten puolueiden on määriteltävä tehtäviään uudelleen voidakseen välittää tehokkaasti ja legitimiin kansalaisten ja valtion välillä.

Näissä muuttuvissa oloissa olisikin paikallaan, että eduskunta antaisi suoran tukensa ja panisi liikkeelle pätevimmillä tutkijavoimilla toteutettavan hankkeen demokratian, vallan ja kansalaisten vaikutuskeinojen selvittämiseksi Suomessa. Tällä tavalla saisimme julkisen ja yksilöllisen toiminnan pohjaksi uutta ja pitävää tietoa suomalaisen demokratian tilasta ja sen kehittämismahdollisuuksista.

Herra Presidentti! Kuluneella vaalikaudella eduskunta on uudistanut työnsä. On jätteä keskustelua, luotu suurempia yhteyksiä ja väyliä hallituksen ja eduskunnan väliselle vuorovaikutukselle ja viimeksi päätetty uudistaa valiokuntien työtä. Tulokset ovat näkyneet siinä, että tulo- ja menoarviot ovat valmistuneet ajallaan, lainsäädäntöämme on uudistettu poikkeuksellisen runsaasti

ja eduskunnassa on käsitelty laajoja, yhtenäisiä asiakokonaisuuksia muun muassa suhteistamme Euroopan integraatioon.

Kulunut kausi on ollut myös ennennäkemättömän taloudellisen menestyksen aikaa. Aivan äskettäin saimme kuulla, että olimme bruttokansantuotteella mitaten nousseet neljänneksi maailman kansojen joukossa ja kansakuntamme vauraus on noista kärkipään maista poikkeuksellisen tasaisesti jakautunut.

Paljon on silti luonnollisesti vielä tekemättä. Seuraavalle eduskunnalle jätetään perinnöksi muutamia leppämyä jääneitä lakiesityksiä. Ehkä eniten olemme huolestuneita kansallista hyvinvointiamme uhkaavista taloudellisista ennusmerkeistä: Suomi on valmistaustumassa taloudelliseen notkahdukseen. Ennusteiden lisäksi jo käytännön tapahtumatkin huolestuttavat kansalaisia, valtiovaltaa, kuntia, työntekijöitä ja elinkeinoelämää. Levottoman odotuksen ilmapiiriä valaisee kuitenkin yksi yhteinen tekijä: On syntymässä valmius päätöksiin, joilla lama voitetaan. On hyvä muistaa, ettemme ole kansakuntana ensimmäistä kertaa pappia kyydissä. Lamoja on tullut ja mennyt, ja ennenkin olemme ne yhteistyöllä karkottaneet.

Herra Tasavallan Presidentti! Esitän Teille eduskunnan tervehdyksen ja kunnioituksen vakuutuksen.

Tasavallan Presidentti julisti tämän jälkeen eduskunnan työn päättyneeksi kuluneelta vaalikaudelta seuraavin sanoin:

Herra Puhemies!

Arvoisat Suomen Kansan Edustajat!

Herr Talman!

Ärade Representer för Finlands Folk!

Päättävä vaalikausi jää mieliin monien muutosten aikana — muutosten, jotka merkittävästi vaikuttavat kansamme elämään. Muutokset ovat olleet voittopuolisesti myönteisiä, mutta monilta osin tapahtuneen merkityksen arviointi tulee ottamaan aikaa.

Kansainvälisissä suhteissa kuluneet neljä vuotta on ollut pitkä aika. Olemme kokeneet ennennäkemättömiä muutoksia. Suurvalta-

suhteissa on siirrytty vastakkainasettelusta yhteistyöhön.

Merkittävin muutos on koettu Itä- ja Keski-Euroopassa. Saksa on yhdistynyt.

Uuden kansainvälisen yhteistyön ilmapiirin synnyttämisessä on Neuvostoliiton sisäisellä uudistuspolitiikalla ollut keskeinen sija.

Pariisissa marraskuussa 1990 allekirjoitettu uuden Euroopan peruskirja tuo esille ne arvot, joille maanosamme kehittäminen entistä enemmän perustuu: ihmisoikeuksiin, oikeusvaltion periaatteisiin, demokratiaan, markkinatalouteen ja asevalvontapyrkimykseen.

Euroopan rakentamisessa on edessämme paljon uusia tehtäviä. Monissa asioissa epävarmuus leimaa tulevaisuutta.

Olen eri yhteyksissä tuonut julki käsitykseni, jonka mukaan tärkeätä olisi voida vähentää painetta suuriin väestöliikkeisiin. Jotta tähän päästäisiin, olisi maanosassamme esiintyviä elintasoeroja pystyttävä vähentämään.

Presidentti Gorbatschovin johdolla käynnistynyt Neuvostoliiton sisäinen uudistus on kesken. Ohjelma on monitahoinen ja monessa suhteessa historiallinen. Se koskettaa sekä Neuvostoliiton valtiorakenteen että taloudellisen toiminnan kannalta keskeisiä kysymyksiä. Valtakunnan keskuksen ja eri tasavaltojen välisten suhteitten uusi määrittely saa ratkaisevan merkityksen.

Kansainvälinen yhteisö on kokenut Persianlahdella uudenlaisen haasteen. Maa valtasi toisen ja liitti sen itseensä. Yksikään maailman maa ei tällaista menettelyä hyväksynyt. YK:n turvallisuusneuvoston lukuisten päätöslauselmien osoittauduttua liian hitaasti vaikuttaviksi asioiden kehitys johti sotatoimiin, jotka tuottivat tulosta ja tuhoa. Materiaalisten tuhojen korjaaminen voi alkaa, inhimillinen tuska ja kärsimys ei ole korvatavissa.

Tapahtunut antaa YK:lle uuden vallan ja vastuun. YK:n asiana on pitää huolta siitä, että rauha ja turvallisuus alueelle palautuvat.

Alueelle on luotava entistä kestävämmät turvallisuusjärjestelyt. Nyt on olemassa uusia edellytyksiä löytää ratkaisu myös palestiinalaisten ongelmiin ja Israelin rauhantarpeeseen.

Suomelle kuluneet neljä vuotta ovat olleet vilkkaan kansainvälistä poliittisen aktiivisuuden aikaa. Olemme toimineet YK:n turvallisuus-

neuvostossa kaksivuotiskauden. Olemme liittyneet Euroopan neuvostoon. Olemme yhdessä muiden Efta-maiden kanssa neuvottelemassa EY:n kanssa Euroopan talousaluetta koskevista järjestelyistä. Neuvottelut ovat lähestymässä menestyksellistä päätöstänsä.

Valmistaudumme vastaanottamaan tasan vuoden kuluttua Helsinkiin neljännen Etykin seurantakokouksen, johon tulee liittymään myös valtion- ja hallitusten päämiesten tapaminen.

Kahdenväliset suhteemme Neuvostoliittoon ovat kehittyneet myönteisesti: presidentti Gorbatschovin Suomen vierailu lokakuussa 1989 antoi näiden suhteiden jatkuvuudelle uutta konkreettista sisältöä. Pulmia on nyt erityisesti kaupan puolella. Viime vuodenvaihteessa siirryttiin kauppaan vapaasti vaihdettavilla valuutoilla. Muu ei Neuvostoliiton talousuudistuksen puitteissa ollut enää mahdollista. Näissä uusissa oloissa on löydettävä uusia ratkaisuja. Mitä nopeammin ne löydetään, sitä parempi.

Pohjoismaiden keskinäinen kanssakäyminen on koko ajan vilkastunut. Sillä on meille pysyvä arvo.

Yhteistyömme on kehittynyt lähialueillamme myönteisesti erityisesti ympäristönsuojelun edistämiseksi. Tiivistyvä yhteydenpito on entistä välttämättömämpää.

Baltian maiden kansojen pyrkimyksiä päättää itse asioistaan olemme seuranneet suurella myötätunnolla. Olemme korostaneet tarvetta ratkaista ongelmat neuvotteluteitse. Se tie näyttäisi olevan kuljettavissa.

Den ekonomiska utvecklingen i vårt land under valperioden blev exceptionell. Största delen av valperioden präglades av en högkonjunktur som redan pågått länge. Den internationella ekonomiska utvecklingen var gynnsam för oss. Priset på olja sjönk 1986 och exportpriserna inom skogsindustrin steg. Nationalinkomsten växte märkbart. Frigörelsen på finansieringsmarknaden medverkade till att stimulera en ökning av konsumtionen, investeringarna och produktionen.

Från och med senaste höst var omsvängningen i riktning mot en recession ovanligt snabb och kraftig: produktionen minskade, arbetslösheten ökade och det statsfinansiella läget försvagades. Anpassningen kommer att vara smärtsam och en återhämtning kräver tid och målmedvetet arbete. Att komma

tillbaka till en balanserad tillväxt är möjligt bara med hjälp av en heltäckande handlingslinje och på längre sikt.

Regeringsuppörelsen 1987 innebar en ändring i den tidigare regeringsbasen, för vars bibehållande mycket få visade något intresse. Uppörelsen har fungerat och regeringen har kunnat arbeta under hela valperioden. Detta har inneburit konsekvens och kontinuitet i regeringens verksamhet. Uppörelsens funktionsduglighet stärker också parlamentarismen i ett land med flerpartisystem, sådant som Finland. Då inget parti ensamt kan stödja sig på en tillräcklig majoritet i riksdagen, fungerar parlamentarismen bättre om inga alternativ vid en regeringsbildning är uteslutna i förväg.

Maamme taloudellinen kehitys vaalikaudella muodostui poikkeukselliseksi. Suurimmalle osalle vaalikautta oli tunnusomaista jo pitkään jatkunut korkeasuhdanne. Kansainvälinen talouskehitys oli meille suotuisaa. Öljyn hinta aleni vuonna 1986 ja metsäteollisuuden vientihinnat nousivat. Kansantulo kasvoi tuntuvasti. Rahoitusmarkkinoiden vapautuminen kiihdytti osaltaan kulutuksen, investointien ja tuotannon kasvua.

Viime syksystä alkaen oli käänne taantumansuuntaan epätavallisen nopea ja voimakas: tuotanto supistui, työttömyys nousi ja valtiontalouden tila heikkeni. Sopeutuminen tulee olemaan kivuliasta ja elpyminen vaatii aikaa ja määrätietoista työtä. Pääsy takaisin tasapainoisen kasvun uralle on mahdollista vain kattavan toimintalinjan avulla ja pitemmän aikavälin puitteissa.

Vuoden 1987 hallitusratkaisu merkitsi muutosta entiseen hallituspohjaan, jonka jatkamisen suhteen kovin harvat osoittivat kiinnostusta. Ratkaisu on toiminut ja hallitus on voinut työskennellä koko vaalikauden. Tämä on antanut hallituksen toiminnalle johdonmukaisuutta ja jatkuvuutta. Ratkaisun toimivuus vahvistaa myös parlamentarismia Suomen kaltaisessa monipuoluemaassa. Kun mikään puolue ei yksin voi nojata riittävään eduskuntaenemmistöön, toimii parlamentarismi paremmin, jos hallitusta muodostettaessa mitkään vaihtoehdot eivät ennalta ole poissuljettuja.

Vaalikauden aikana hyväksyttiin lopullisesti tasavallan presidentin vaalitavan muutos ja valtaoikeuksien tarkistaminen sekä

myös sovellettiin uutta vaalitapaa. Lisäksi eduskunta hyväksyi lepäämään uuden esityksen presidentin vaalitavasta ja valtaoikeuksista, jonka lopullinen hyväksyminen muuttaa tasavallan presidentin vaalin suoraksi kansanvaaliksi ja rajoittaa presidentin valtaoikeuksia, sekä niin sanottujen säästölakien säätämistäjärjestyksen muutoksen.

Kun valtion menot on suurelta osin etukäteen sidottu lainsäädännöllä, saattaa talouspoliittisten tavoitteiden kannalta riittävä valtion menojen kasvun rajoittaminen olla mahdollista vain, jos säästölakien säätämistä voidaan eduskunnan nyt alustavasti hyväksymällä tavalla helpottaa.

Euroopan neuvoston jäsenyyteen liittyen hyväksyttiin Euroopan ihmisoikeussopimukset ja kehitettiin sisäistä lainsäädäntöä paremmin vastaamaan niiden vaatimuksia. Euroopan yhdentymiskehitykseen, kansalaisten oikeusturvan parantamiseen ja hallinnon kehittämiseen liittyvä lainsäädäntötyö on myös ollut vilkasta.

Asuntotuotanto on ollut suuren ajan vaalikautta voimakasta. On myös toteutettu uudistuksia, jotka antavat mahdollisuuksia lisätä kohtuuhintaista asuntotuotantoa ja vaikuttaa tehokkaammin asuntojen hintoihin ja rahoituksen kustannuksiin.

Ympäristönsuojelu on ollut yhä keskeisemmin esillä. Yleismaailmalliset ongelmat kuten väestönkasvu, ilmaston ennustettu lämpeneminen, maapallon otsonikerroksen oheneminen, merten saastuminen ja maaperän happamoituminen ovat herättäneet tarpeen uudenlaisen kehitysideoologiaan ja johtaneet kestävänsä kehityksen periaatteen omaksumiseen. Tämä on heijastunut myös eduskunnan työssä.

Eduskunta on suorittanut mittavan työn lainsäädännön uudistamiseksi ja kehittämiseksi. Se on saattanut päätökseen tai valmistellut seuraavan eduskunnan lopullisesti ratkaistavaksi useita valtiollisesti ja yhteiskunnallisesti merkittäviä hankkeita. Parlamentaarinen järjestelmä on toiminut hyvin. Eduskunta on osoittanut selkeää pyrkimystä kansalaisten hyvinvoinnin ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden lisäämiseen käytävissä olevien mahdollisuuksien puitteissa.

Kansalaisilla on nyt tilaisuus lausua asiaa oma arvionsa. Toivottavasti he tätä mahdollisuutta myös käyttävät. Äänestämisen

on kansalaisen kannalta mitä merkittävin keino vaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen. Äänestämättä jättäminen heikentää kansanvaltaan pohjautuvan yhteiskuntamme perustoja.

Jag tackar riksdagen för det värdefulla arbete den har utfört till rikets fromma och förklarar riksdagens arbete under denna valperiod avslutat.

Kiitan eduskuntaa sen valtakunnan hyväksi suorittamasta arvokkaasta työstä ja julistan eduskunnan työn tältä vaalikaudelta päättyneeksi.

Kun tämä oli tapahtunut, poistui Tasavallan Presidentti juhlamenojen ohjaajan, varapuhemiesten ja adjutanttien saattamana istuntosalista, minkä jälkeen valtioneuvoston jäsenet ja oikeuskansleri lähtivät salista.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

Kun virallinen päättäjäisilaisuus näin oli päättynyt, jäivät eduskunnan jäsenet vielä hetkeksi istuntosaliin, jolloin puhemies Sorsa lausui seuraavat jäähyväissanat:

Arvoisat edustajatoverit!

Olemme vuonna 1987 valittuna eduskuntana nyt viimeistä kertaa koolla tässä salissa. Itsenäisyytemme ajan 22. eduskunta jättää näin työnsä valitsijoiden ja jälkimaailman arvioitavaksi. Saapuvilla tässäkin tilaisuudessa lienee edustajia, jotka eivät näe aikaansaannoksissamme juurikaan mainitsemisen arvoista.

Itse kuulun kyllä niihin vannoutuneisiin edustuksellisen kansanvallan kannattajiin, joiden mielestä neljä vuotta sitten valittu eduskunta on osoittautunut kohtuullisiin tuloksiin yltäneeksi lainsäätäjäkunnaksi, joka maltillisesti mutta kestävästi on maata rakentanut. Monipuolinen ja toivon mukaan myös laadukas on se lainsäädäntötyö, jonka olemme tällä vaalikaudella suorittaneet. Toimintaamme on luonnollisesti edesauttanut

se, että laajapohjainen enemmistöhallitus on tälläkin vaalikaudella lainsäädäntötyötämme valmistellut. Olen jo aikaisemmin yksityiskohdittain luonnehtinut tätä työtä, joten en enää sen sisältöön palaa. Haluan kuitenkin vielä korostaa sitä, miten kansainvälinen aspekti, erityisesti eurooppalainen integraatiokehitys, on heijastunut työssämme. On selvää, että kansainvälisten tekijöiden merkitys eduskunnan työssä ja päätöksissä tulee jatkuvasti kasvamaan.

Eräs varaus on toimintamme tuloksellisuuden suhteen kyllä tehtävä: asuntopolitiikan kehnoon tilaan emme ole juurikaan kyenneet ainakaan välittömästi vaikuttavin toimenpitein riittävästi paneutumaan. Puolueiden ja etupiirien näkökohdat ovat osoittautuneet painavammiksi kuin asumisen ongelmien ratkaiseminen. On peräti valitettavaa, että nuortenparien ja kodistaan maailmalle lähteneiden, itsenäisyyteen pyrkivien nuorten ihmisten oman, kohtuullisin taloudellisin ehdoin saatavan asunnon hankinta on kovin monessa tapauksessa muodostunut jokapäiväistä elämää pitkään hallitsevaksi ongelmaksi.

Ensi sunnuntaina pidettävissä vaaleissa on tavan mukaan ehdokkaina valtaosa tämän eduskunnan jäsenistä. Toivomme luonnollisesti ja tasapuolisesti Teille kaikille ehdokkaina oleville menestystä kilvoittelussanne. Itse edustajan toimesta luopuvana soisin Teidän kuitenkin vaalikamppailun huumasakin muistavan, että näiden aikojen ankarat tosiasiat odottavat myös uutta eduskuntaa muuttumattomina ja vastaansanomattomina.

Julkisen talouden laajenemisvaraa ei enää ole. Päinvastoin, edessä ovat säästämisen ajat ja toimenpiteet, joihin kaikki osapuolet, myös kunnat, on saatava mukaan. Sosiaalisista ongelmista on keskityttävä asumiseen, itse sosiaaliturvaa voitaneen vain entistä paremmin kohdentaa. Maatalouspolitiikkaan on saatava uusi näkemys ja ote. Yrityselämän ja työllistämisen perusedellytykset on kyettävä turvaamaan. Silti on alueita, joilla laadukas ja asioihin paneutuva lainsäätäjäkunta voi aikaansaada paljonkin.

Viittasin jo kansainvälisen näkökulman tärkeyteen. Integraatiokehityksen osalta ja kansainvälisessä ympäristöyhteistyössä eduskuntaa odottanevat merkittävät tehtävät. Koulutuksen ja kulttuurin aloilla samoin kuin tiedepolitiikassa aikaansaavat tulok-

set ovat parasta säästämistä kansakunnan tulevaisuuden kannalta. Elinkeinoelämän toimintaedellytysten kehittäminen lujittaa myös yhteiskunnallisen edistyksen aineellista perustaa. Pienen ihmisen aseman turvaaminen työelämän puristuksessa ja elinolojen mahdollisesti vaikeutuessa edellyttää edelleen lainsäätäjäkunnalta valppautta. Ja vielä keran: Asuntopolitiikan kehykset on seuraavan eduskunnan vahvistettava sellaisiksi, että ne pitävät.

Uusi eduskunta aloittaa työnsä verraten laajalti uudistettuja toimintamuotoja noudattaen. Toivomme tietenkin, että koko eduskuntatyön perustana oleva valiokuntatyö sujuisi entistä tehokkaammin ja palvelisi täysistunnossa tapahtuvaa lopullista päätöksentekoa entistä paremmin.

Arvoisat edustajatoverit! Kiitän Teitä kaikkia hyvin suoritetusta työstä. Olette varmasti vilpittömästi ja parhaan kykynne mukaan hoitaneet sitä tehtävää, johon kansa Teidät valtuutti, ja ne toimet, jotka eduskunta Teille tällä vaalikaudella uskoi.

Olen kiitollinen siitä luottamuksesta ja ymmärtämyksestä, jota olen saanut puhemiehen tointa hoitaessani. Tehtävä on ollut haastava, mutta siitä samoin kuin saumattomasta yhteistyöstä varapuhemiesten kanssa jää mieleen lämmin muisto.

Tämä jäähyväishetkemme on erityisen koskettava kaikille meille, jotka olemme ilmoittaneet jättävämmme edustajan tehtävän. Tästä joukosta kohdistuvat erityisen kunnioittavat ajatuksemme tänään valtioneuvos Johannes Virolaiseen. Te, valtioneuvos Virolainen, olette ollut eduskunnan jäsen vuodesta 1945 kaikkiaan 43 valtiopäivillä. Tänä aikana Te olette ollut myös eduskunnan puhemiehenä ja varapuhemiehenä, pääministerinä ja valtioneuvoston jäsenenä useiden eri ministeriöiden päällikkönä. Teillä on valtavan poliittisen ja parlamentaarisen kokemuksenne vuoksi erityisasema sodanjälkeisten vuosiemme yhteiskunnallisessa elämässä. Karjalaisen heimonne edustajana, uutterana asian ajajana Teistä vähitellen tuli keskeinen valtakunnallinen vaikuttaja. Laaja kansainvälinen kokemuksenne johti puolestaan valintaanne Parlamenttien välisen liiton presidentiksi. Suomen kansanedustuksen historia olisi paljon köyhempi ja paljon harmaampi ilman Teidän panostanne. Toivomme Teille, valtioneuvos Virolainen, terveyttä ja voimia

siirtyessänne nyt ansaittujen eläkepäivien viettoon.

Muiden eduskunnan nyt jättävien edustajatoveriemme osalta, joiden joukossa on useita valtioneuvoston entisiä jäseniä, haluan kohdistaa erityisen kiitoksemme varapuhemies Elsi Hetemäki-Olanderille, joka nyt, Sakari Knuuttilan kanssa, ensimmäisenä valtiopäiväneuvoksena jättää eduskunnan oltuaan sen jäsenenä 22 valtiopäivillä ja annettuaan erityisen merkittävän panoksen pohjoismaisessa yhteistyössä Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäsenenä ja pitkäaikaisena puheenjohtajana.

Edustaja Lauha Männistö jättää eduskunnan oltuaan edustajana 26 valtiopäivillä, edustaja Seija Karkinen oltuaan edustajana 23 valtiopäivillä, edustaja Taisto Tähkämaa oltuaan edustajana 22 valtiopäivillä ja edustaja Anna-Liisa Jokinen oltuaan edustajana 21 valtiopäivillä. Eduskunnan nyt jättävien joukossa on valiokuntien ja eduskuntaryhmien puheenjohtajia, joita haluan kaikkia yhteisesti eduskunnan nimissä kiittää Suomen kansan hyväksi tehdystä työstä.

Erityisen mieluista tehtäväni on kiittää varapuhemiehiä, joiden suuri epäitsekkyys ja joustava yhteistyökyky ovat auttaneet kestämään puhemiehen tehtävän vaivat ja vastuksen hankalinakin aikoina. Kiitän myös yhteisesti valitsemiamme luottamushenkilöitä ja aivan erityisesti eduskuntatalossa työskenteleviä ihmisiä, yhdessä ja erikseen, tehtävien vastuullisesta ja menestyksellisestä hoidosta.

Riksdagsvalet äger rum i en situation då det internationella läget i vissa avseenden är instabilt och då prognoserna för samhälls-ekonomi har försämrats förvånansvärt snabbt och radikalt. I många avseenden lever vi i en tid av osäkerhet. Därför vore det av yttersta vikt att Finlands folk ger den nya riksdagen ett så omfattande mandat som möjligt.

Annu viktigare är det att den nya riksdagen med energi och sakkunskap förmår ta sig an sin centrala uppgift i förhållanden där faktorer som påverkar vår internationella ställning och våra ekonomiska resurser inger mest oro. Jag hoppas därför att ett tillräckligt samförstånd skall råda såväl i samhället som i riksdagen. Sist och slutligen är detta det väsentligaste för att ett litet folk skall kunna reda sig också i framtiden.

Suomen kansanedustajain vaalit toimitaan aikana, jolloin kansainvälinen tilanne on eräiltä osin epävakaa ja jolloin kansantalouden näkymät meillä ovat yllättävän nopeasti ja jyrkästi huonontuneet. Elämme monella tavalla epävarmuuden aikaa. Sitä tärkeämpää olisi, että valittavalla eduskunnalla olisi mahdollisimman laaja mandaatti Suomen kansalta tehtävänsä hoitamiseen.

Vieläkin tärkeämpää on, että uusi eduskunta kykenee tarmolla ja asiantuntemuksella hoitamaan sille kuuluvan keskeisen tehtävän oloissa, joissa kansainväliseen asemaamme ja taloudellisiin voimavaroihimme vaikuttavat seikat ovat keskeisimmän huolen kohteina. Toivon siksi, että riittävää yksituumaisuutta esiintyy sekä yhteiskunnassa että eduskunnassa. Se on pienen kansan selviämiseksi myös tulevaisuudessa lopultakin oleellisin voimavara.

Eduskunnan puolesta vastasi tähän ensimmäinen varapuhemies Hetemäki-Olander lausuen:

Herra Puhemies!

Herr Talman!

Eduskunta on nyt viimeistä kertaa koolla tällä nelivuotiskaudella ja tässä kokoonpanossa. Minulla on kunnia esittää Teille, Herra Puhemies, kansanedustajien tervehdys. Kiitämme Teitä sanoista, jotka kohdistitte eduskunnalle valtiopäivien ja vaalikauden nyt päättyessä. Kiitämme Teitä eduskuntatyön johtamisesta. Lakiesitysten määrä, selonteot ja välikysymykset sekä kasvavat parlamentaariset kontaktit kotimaassa ja ulkomailla ovat tehneet puhemiehen tehtävästä paitsi fyysisesti rasittavan myös henkisesti erittäin vaativan. Pitkä parlamentaarinen kokemuksenne, hallitustyön tuntemuksenne ja kansainvälisten kysymysten hallintanne ovat tehneet Teistä, Herra Puhemies, erinomaisen soveliaan parlamentin johtajan. Te, Herra Puhemies, olette saattanut eduskunnan kauan valmisteilla olleen uudistustyön päätökseen. Ongelmista keskustellen ja sovitellen olette hoitanut vaikean ja vastuullisen tehtävänne. Kiitämme siitä teitä lämpimästi. Rohkenen kuitenkin toivoa, että kehittämistyö edustajien työn osalta voisi olla jatkuva

prosessi. Sitä edellyttää lisääntyvä työ määrä ja kansainvälistymisen vauhti.

Kiitämme Teitä, Herra Puhemies, sanoista, jotka kohdistitte meille muille edustajatovereillenne, jotka myös ovat päättäneet jättää eduskuntatyön. Joukossamme on Teidän lisäksenne monia, jotka ovat eduskunnassa Suomen kansan valitsemina suorittaneet erittäin ansiokkaan päivätyön.

Yhteisten asioiden hoitaminen on keskeinen elämänsäisältö niille kansalaisille, jotka ovat ankarassa kilpailussa onnistuneet saamaan edustajan valtakirjan. Maakunnat ovat aina lähettäneet parhaat tyttärensä ja poikansa tähän taloon. Demokratian sääntöihin kuuluu myös hyväksyä kansalaisten arvio työmme tuloksista. Toivon, että niillekin, jotka eivät yrityksestä huolimatta saa tämän tehtävän jatkamisen valtuutusta, jää mieliin eduskuntatyöstä sen arvolle kuuluva kuva.

Jag tackar Er, Herr Talman, för de ord Ni riktade till oss andra riksdagsledamöter som har beslutat lämna riksdagsarbetet. Bland oss finns det många som i likhet med Er har gjort en synnerligen förtjänstfull insats som folkvalda representanter i riksdagen.

Att sköta gemensamma angelägenheter utgör det centrala livsinnehållet för de medborgare som i hård konkurrens har lyckats få fullmakt som riksdagsman. Bygderna har alltid sänt sina bästa döttrar och söner till detta hus. I demokratins regler ingår också att acceptera medborgarnas värdering av vårt arbete. Jag hoppas att de riksdagsmän som trots sina ansträngningar inte får fullmakt att fortsätta sitt arbete skall minnas riksdagsarbetet som något värdefullt.

Haluamme, Herra Puhemies, yhtyä siihen tunnustukseen, jonka osoititte eduskunnan henkilökunnalle: pääsihteerille, muulle sihteeristölle ja jokaiselle henkilökuntaan kuulualle. Eduskunnan organisaatio on tehnyt parhaansa työmme tukemiseksi. Se on toiminut hyvin. Vaikka eduskunta itse on varsin konservatiivinen työmenetelmiään kehittäessään, olemme hyvän virkamiehistön turvin selvinneet aika ajoin ylipääsemättömältä näyttävästä työmäärästä.

Haluamme kiittää myös tiedotusvälineiden edustajia. Teillä, arvoisat toimittajat, on tehtävänä kertoa eduskunnan aikaansaannoksista. Se on tärkeä ja vastuullinen tehtävä

suomalaisessa yhteiskunnassa. Valpas tiedotusvälineistö vaikuttaa syvästi myös eduskunnan työskentelyyn. Sekä meidän että teidän tulee hoitaa osuutensa huolellisesti ja vastuullisesti Suomen kansan parhaaksi niin, että demokratia ja parlamentarismi toteutuu ja toimii.

Trots att riksdagen själv är rätt konservativ när det gäller att utveckla sina arbetsmetoder har vi tack vare en välfungerande tjänstemannakår lyckats klara av en arbetsbörda som stundtals förefallit övermäktig.

Vi vill också rikta ett tack till företrädarna för informationsmedierna. Er uppgift, ärade journalister, är att berätta om vad riksdagen uträttar. Det är en viktig och ansvarsfull uppgift i vårt samhälle. En alert press har ett stort inflytande också på riksdagens arbete. Såväl vi som ni bör utföra vår andel omsorgsfullt och med ansvarskänsla till gagn för Finlands folk så att både demokratin och parlamentarismen fungerar.

Herra Puhemies! Me toivomme, että tämä edeltäjiään aktiivisemmaksi, itsenäisemmäksi ja keskustelelevammaksi sanottu eduskunta on ratkaisuissaan onnistunut jälkipolvien tyydytykseksi. Toivomme myös, että huhtikuun alussa työnsä alkava uusi eduskunta osoittaa käytännön toimissaan ja yhä lisääntyvässä kansainvälisissä yhteyksissään sitä yhteistyön ja vastuun sekä parlamentaarisen käyttäytymisen halua, joka on välttämätöntä Suomen kansan hyvinvoinnin säilyttämiseksi ja edelleen kehittämiseksi.

Toivotamme Teille, Herra Puhemies, terveyttä, onnea ja menestystä, samoin kuin toivotamme sitä toinen toisillemme.

Hyvät edustajatoverit! Perinnäistä tapaa noudattaen kohottakaamme kolminkertainen eläköön-huuto rakkaalle isänmaalle.

Edustajat yhtyivät kolminkertaiseen eläköön-huutoon.
